

Dit is de 54^e uitgave van de Historische Vereniging Bergambacht

Inhoud

Mededelingen van bestuur en redactie	Pag. 1
Heen en weer naar Moskou (door Peter Sluisman)	Pag. 6
Geschiedenis van de Haastrechtse brug (door Roel Botter)	Pag. 9
De bakker uit Bovenberg (door Roel Botter)	Pag. 16
Bergambachtse kinderen in de Adriaanstichting en in Het Dorp (Door Leo de Kluijver)	Pag. 19
Uit het archief	Pag. 22
Nationale Molen –en Gemalendag	Pag. 24

Mededelingen van bestuur en redactie

In deze uitgave een artikel door onze voorzitter Peter Sluisman over Gerrit Goudriaan, een man uit Graafland/Groot-Ammers, die heeft deelgenomen aan de veldtocht naar Rusland in het leger van Napoleon. Hij kwam tot leven in een verhaal dat hoort bij twee voorwerpen die tijdens een historisch café werden ingebracht door ons lid mevr. Koole v.d. Bas.

Roel Botter schreef een artikel over de Haastrechtse brug, de ooit belangrijkste verbinding van een groot deel van de Krimpenerwaard met Gouda e.o. De vraag waarom een brug die in Gouda ligt “Haastrechtse brug” heet, hield hem al langer bezig. Zoals zo vaak achteraf blijkt is de aanleiding tot die naam simpel te verklaren. Er bleek overigens ook nog een interessant verhaal over te schrijven.

Leo de Kluijver de ‘Bergambachtse Schoonhovenaar’ die al meerdere bijdragen voor ons blad aanleverde, stuitte op de geschiedenis van de fam. Kok, ooit brandstoffenhandelaar in Bergstoep. Het werd een zodanig uitgebreid artikel dat het een gehele periodeiek zou beslaan en de rest van de publicaties in het geding zou komen vanwege het maximum te gebruiken pagina’s en de daarbij behorende drukkosten. Daarom is besloten om een intro van het verhaal in ons blad te zetten en het vervolg op onze website te plaatsen op het tabblad **verhalen**.

Contributie

Onze penningmeester heeft zich op de stroomlijning van de boekhouding geworpen en een aantal zaken met elkaar gekoppeld. Het resulteerde er o.a. in een andere vorm van contributiebetaling. Werd er vroeger in ons blad een verzoek gedaan tot betaling, waar nogal eens overheen gelezen werd, nu krijgen de leden vanuit het boekhoudsysteem een kwitantie. Het bespaart ons hopelijk een hoop gedoe om herinneringen te moeten sturen e.d. Hebt u geen kwitantie ontvangen, laat het dan weten aan

secretariaat@historischeverenigingbergambacht.nl

Nieuwe leden

We mochten 4 nieuwe leden begroeten: De hr. R. Braakhuis, De hr. J.C. Blom, De hr. J. Hogendoorn en de hr. C.P.A. de Bruin.

Allen veel genoeg met het lidmaatschap gewenst. Info over onze activiteiten vindt u op onze website:

www.historischeverenigingbergambacht.nl , onze facebookpagina met dezelfde naam, in de Agenda van huis-aan- huis blad het Kontakt en zo nodig vanuit het secretariaat.

A.L.V. , Lezingen en Hist. Café. (voorjaarsprogramma)

De eerste lezing dit jaar werd gehouden door Roel Botter en had als onderwerp ‘het Bergambachts en Krimpenerwaards dialect.’ De belangstelling was groot en was voor de spreker zeer bemoedigend, aangezien dit, na meerdere powerpointpresentaties te hebben verzorgd, zijn eerste lezing was zonder beeldmateriaal. Moedig voorwaarts dus!

Op 15 april 2025 is de Algemene Ledenvergadering A.L.V. De notulen van de A.L.V van 2024, de agenda van deze vergadering en de financiële verslagen worden niet meer in onze periodiek geplaatst, maar afzonderlijk per mail toegestuurd. Na de pauze vertoont Abe Maaijen zijn film over de Krimpenerwaard. Toegang A.L.V. alleen leden, na de pauze (21.00h) is de toegang voor de film vrij.

Dinsdag 20 mei 2025 geeft de Bergambachtse dierenarts Aart de Zeeuw een lezing over de bestrijding van de Amerikaanse rivierkreeft in onze polders. Verdere info op onze website/agenda.

Hist. Café

Twee jaar geleden begonnen we met het historisch café. Het leek ons leuk en zinvol om tweewekelijks in de bibliotheek de mogelijkheid te bieden om vragen te stellen over de historie van onze dorpen, iets op te zoeken, of gewoon een praatje te maken. Een enkel keer trok het veel belangstelling, zoals de ‘kunst of kitsch’ editie, maar gemiddeld genomen was de aanloop teleurstellend. Het verplaatsen van de

zaterdagmorgen naar de vrijdagmiddag bood ook geen soelaas. Daarom overwegen we te stoppen met dit experiment. Voorlopig zetten we het historisch café in de ijskast, helaas.

Schenkeningen

Wij zijn altijd geïnteresseerd in foto's, documenten en relevante boeken. Voorwerpen kunnen wij helaas niet aannemen, gezien de beperkte omvang van onze archiefruimte. Bij hoge uitzondering accepteren we wel eens zaken waarvan het duidelijk is dat die van groot belang zijn om te bewaren. De voorbije maanden kregen we van de volgende personen (allen uit Berkenwoude) foto's en documenten voor ons archief. Allen hartelijk dank!

Mevr. Markus - diverse foto's/stukken/mappen uit het archief van Huig Markus.

Mevr. Vlot - diverse foto's/stukken/mappen uit het archief van Vrouwen van Nu.

Mevr. Voormolen - diverse foto's/documenten uit archief van Kees Pot.

De hr. Van Dobben - diverse foto's/stukken/mappen uit archief van meester C. Jansen.

Bekendheid neemt toe en daarmee de vragen om hulp.

Onze vereniging timmert via social media aan de weg. Onze website en facebookpagina worden veelvuldig bezocht. Dat resulteert steeds vaker tot vragen om hulp van mensen die dingen aan het uitzoeken zijn. De laatste tijd ging dat vaak over de 2^e wereldoorlog. Begrijpelijk met de herdenking van 80 jaar vrijheid in het vooruitzicht. Met name uit Rhenen en Veenendaal kwamen vragen, logisch, gezien de evacuatiegeschiedenis van mei 1940. Vaak konden we helpen, maar ook niet altijd. Daarom nogmaals: vindt u thuis documenten op zolder of waar dan ook, gooi ze bij twijfel niet direct weg, maar laat ons eerst nog even 'snuffelen.'

Digitalisering en oproep

De digitalisering van ons archief begint langzaam op gang te komen en vorm te krijgen. Voor zover we daaraan twijfelden, is het nu wel zeker: het is een enorme klus die wel een aantal jaren zal duren.

In het verlengde hiervan doen we toch weer een oproep om hulp, niet zozeer om bij de digitalisering te assisteren, maar om als bestuurslid mee te denken en te helpen bij allerlei zaken, zoals het voorbereiden van de zaal bij lezingen, de braderie, open monumentendag, advertentie acquisitie voor ons blad enz. Alles komt nu op slechts 5 mensen neer die de taken zo goed mogelijk verdeeld hebben, maar de grenzen zijn nu voor iedereen wel bereikt. Daarbij komt dat enkele bestuursleden zo langzamerhand aan het eind van hun bestuurlijke carrière komen, dan wordt duidelijk dat het einde van het voortbestaan van onze vereniging in het geding komt wanneer we op termijn nauwelijks meer van een bestuur kunnen spreken.

Foto's en tips altijd welkom.

Wanneer je de foto's in ons archief over het beeldscherm laat rollen, zie je weer hoeveel er is veranderd in onze dorpen sinds de fotografie haar intrede deed. Veel beelden roepen herinneringen op aan je jeugd en dan dringt het besef door dat je toch wel ouder wordt, het allemaal snel gegaan is en generatiegenoten er al niet meer zijn. Gebouwen zijn verdwenen, nieuwe ervoor in de plaats gekomen en hele straten er bijgebouwd. Daarom is het zo belangrijk dat ook de huidige ontwikkelingen vastgelegd worden, omdat je over enkele jaren al niet meer weet hoe het er nu precies uitzag. Binnenkort wordt het gebouw van de voormalige veevoederfabriek in Bergstoep, ooit gebouwd door Schouten, volledig gesloopt. Ik (R.B.) zal dat fotograferen, om de foto's in het archief op te nemen. Ik werd hiervan gelukkig door een omwonende op de hoogte gesteld, voor hetzelfde geld was het al een eind op weg voordat je er bij bent.

Daarom een dringend verzoek: wanneer u kennis hebt van iets dat gaat veranderen of verdwijnen, breng ons op de hoogte, of maak zelf foto's. We zullen u daar zeer erkentelijk voor zijn.

Heen en weer naar Moskou

(door Peter Sluisman)

Dit is het uitzonderlijke verhaal van Gerrit Goudriaan uit Graafland/Groot-Ammers, die meeging op veldtocht met Napoleon. Hij ging lopend naar Rusland tot aan Moskou, maakte de slag bij de rivier de Berezina mee (de beslissende nederlaag) en kwam als een van de weinigen levend terug in Groot-Ammers.

De slag bij de Berezina in 1812

Hoe kom ik aan dit verhaal? Dan moeten we terug naar vrijdag 22 november, toen we voor de tweede keer een middag Kunst of Kitsch organiseerden. De eerste keer, een jaar eerder, stonden de mensen in de rij met allerlei objecten waarover ze graag informatie wilden en wellicht stiekem hoopten op een ‘klapper.’ Maar dit keer, (u gelooft het niet) hadden we slechts twee bezoekers. Daarbij moet ik wel aantekenen dat het nu op een vrijdagmiddag was en niet op een zaterdagmorgen, hoewel we het juist naar vrijdag hadden verplaatst, in de verwachting dat het meer bezoekers zou opleveren omdat de zaterdagmorgen toch vaak voor andere dingen wordt gebruikt. Het was ook nog eens enorm slecht weer, het waaide en regende en noodde niet je warme huis te verlaten. Maar toch....

Gelukkig kwam er iemand met voor mij twee toppers. Mevrouw Koole, een trouw lid van onze vereniging, had twee voorwerpen meegenomen, een koperen antieke tabaksdoos en een mes met een zilveren heft. Beide veel gebruikt en dus behoorlijk gesleten. Ik kon met enige moeite op de doos een graving ontdekken met de naam Delft, met daarbij een stadsgezicht. Ja, een sterk gesleten tabaksdoos heeft weinig waarde, ook al komt hij uit eind 18^e, begin 19^e eeuw, verzamelaars willen altijd een mooie/ heldere graving. Hetzelfde gold voor het mes, zilveren heft, zeer sleets, geen merk meer te ontdekken en bovenop had ooit een hondje gezeten, maar daar was weinig meer van over.

Mes en tabaksdoos van Gerrit Goudriaan

Helaas mevrouw, twee leuke antieke objecten, maar van weinig waarde en dan komt altijd de vraag: “hoe komt u er aan?” En toen kwam er een verhaal zoals ik nog maar zelden heb gehoord.

Een verre voorvader van mevrouw, ene Gerrit Goudriaan uit Graafland/Groot-Ammers, had zich ingeloot bij het leger van Napoleon. Maar hoe ging dat nu in zijn werk, dat soldaat worden ten tijde van Napoleon? Op 18 januari 1795 vluchtte onze laatste stadhouder Willem V naar Engeland, vanwege de overmacht van het Franse leger en het opstandige volk (de patriotten). De patriotten hadden hun zin en stichtten toen de Bataafse Republiek (1795 - 1806) onder het eenhoofdige bestuur van raadspensionaris

Schimmelpenninck, maar de Fransen hadden wel een dikke vinger in de pap. In 1806 was Napoleon het zat en lijfde Nederland min of meer in bij Frankrijk en benoemde zijn broer Lodewijk tot koning (1806 - 1810). Door de vele veldtochten en oorlogen had Napoleon soldaten nodig en omstreeks 1810 voerde hij een vorm van dienstplicht in. Jonge mannen konden zich vrijwillig aanmelden, maar er werd ook geloot. In bijna elk dorp verscheen een afdeling Franse soldaten en alle jonge mannen (arm en rijk) moesten een lootje trekken. Diegenen die een hoog getal trokken hoefden niet in dienst, maar onder een bepaald nummer was je de klos. Het gebeurde wel dat een rijke jongeman die was ingeloot, zijn lootje tegen betaling ruilde met dat van een arme jongen die een vrijstelling had getrokken en het geld goed kon gebruiken. Consequentie was wel dat hij nu in dienst moest en de rijke jongen thuis kon blijven.

Een infanterist uit 1812

Als infanterist kreeg je een opleiding in marcheren, wapenoefening en basisbewegingen. Als men op veldtocht ging liepen de soldaten ongeveer 32 km per dag. Zo ook onze Gerrit Goudriaan, die zich waarschijnlijk had ingeloot en dus meeging toen Napoleon in juni 1812 besloot Rusland te veroveren met een leger van ongeveer 500.000 manschappen.

We kunnen ons dat nauwelijks meer voorstellen: 32 km lopen met volle bepakking. Daar is de vierdaagse een peulenschilletje bij. Ze kwamen op 14 september 1812 in Moskou aan en staken de stad in brand, de bevolking had de stad toen al verlaten. De stamkaart en brieven van Gerrit waarin hij zijn verslag doet van zijn belevenissen, zijn bewaard

gebleven. De Russische partizanen deden steeds kleine tegenaanvallen, waardoor veel soldaten omkwamen en ook de voedselvoorraden soms in rook opgingen. Op 20 oktober 1812 besloot Napoleon terug te trekken, er waren toen nog maar 80.000 soldaten over. Op 25 september bereikten ze de Berezina waar geen bruggen waren en de soldaten het ijskoude water niet of nauwelijks over kwamen. Ook onze Gerrit werd hier gewond, maar wist toch verder te komen om uiteindelijk weer terug te keren naar Groot-Ammers. In totaal kwamen er zo'n 20.000 soldaten terug van de 500.000.

Wat een verhaal als je probeert je dit voor te stellen, het is nauwelijks te bevatten. Later is Gerrit verhuisd naar Nieuwpoort en daar ook begraven in 1844. Er is ook nog een vraag waarop we het antwoord alleen maar kunnen raden. De tabaksdoos die Gerrit bij zijn terugkeer bij zich had, toont het wapen van de stad Delft. Hoe kwam die in zijn bezit? Voor zover bekend had Gerrit daar geen familie. Het is mogelijk dat die doos toebehoorde aan een van zijn maten die de tocht niet overleefde en kort voor zijn overlijden de doos aan Gerrit heeft gegeven, datzelfde kun je zeggen van het mes met het zilveren heft. Het zal altijd wel een raadsel blijven, maar het verhaal van Gerrit Goudriaan is uniek voor deze streek. Betrekkelijk eenvoudige voorwerpen van weinig waarde, maar met een verhaal van onschatbare waarde.

De geschiedenis van de Haastrechtse brug

(door Roel Botter)

Er zijn van die vragen die al heel lang op willekeurige momenten bij je opkomen en waarvan je denkt: “Dat moet ik toch eens uitzoeken.” Doorgaans zijn het geen ingewikkelde kwesties. En zijn ze, zo blijkt achteraf vaak, eenvoudig te beantwoorden. Vandaar waarschijnlijk dat je op zo’n moment besluit om dat uitzoeken even te ‘parkeren’ tot een ander moment. Zo’n vraag als deze bijvoorbeeld: waarom heet de brug bij Stolwijkersluis de Haastrechtse brug? Geen vraag die iemands wereldbeeld doet kantelen wanneer hij wordt beantwoord, dat geef ik toe, maar dit keer heb ik doorgepakt en ben op zoek gegaan naar het antwoord.

Die zoektocht leidde al snel tot resultaat. Dankzij de onvolprezen zegeningen van het internet blijft er weinig onvindbaar. Het zit zo: Er was in de 11^e eeuw al een veerverbinding over de IJssel bij Haastrecht. In 1457 kocht Gouda de rechten van dat veer en men besloot al snel dat er een brug moest komen in de plaats van dat veer. Het werd een ophaalbrug, zodat schepen met staande mast konden passeren. In 1471 werd die brug naar Stolwijkersluis verplaatst, waarna Haastrecht alleen een voetveer overhield, totdat er in 1883 een vaste oeververbinding werd gebouwd. De naam van de brug bleef echter dezelfde: Haastrechtse Brug. Voor Gouda was ze een belangrijke bron van inkomsten omdat er tol werd geheven. Deze brug bij Stolwijkersluis werd in de Tachtigjarige Oorlog, die duurde van 1568 tot 1648 in 1572 afgebroken, maar in 1575 weer opgebouwd. Ook toen al speelden bruggen een cruciale rol tijdens oorlogshandelingen, zo blijkt.

In de loop der eeuwen werd de brug een aantal malen vervangen, totdat in 1954 het stalen exemplaar werd gebouwd zoals dit er nu nog ligt. Nog altijd heet ze Haastrechtse Brug, hoewel gesitueerd in Stolwijkersluis, waarmee op deze wijze de herinnering aan de historische route naar Haastrecht levend wordt gehouden. Daarmee is de vraag over de naamgeving dus beantwoord. Maar al spittend achter het beeldscherm en bladerend door documenten en krantenknipsels gaat het steeds meer ‘leven’ en blijkt er veel meer te vertellen. Tot in de jaren '50 van de vorige eeuw, toen de N207 van Bergambacht naar Gouda en de N210 van Schoonhoven naar Krimpen aan den IJssel/Rotterdam er nog niet lagen, was de Krimpenervaard een geïsoleerd gebied. De infrastructuur was gebrekkig, dijken vormden de belangrijkste verkeersaders met alle beperkingen van dien. Wilde je naar ‘de stad,’ dan was Gouda de meest voor de hand liggende optie. Voor de oorlog ging dat met het spoortje of je kon meerijden met een boer die met paard en wagen naar de kaasmarkt ging. De fiets was ook een optie, maar de kwaliteit van de weg was, vooral in regenachtige perioden, om te huilen. Het kwam nogal eens voor dat in de Schoonhovense Courant een berichtje stond dat er iemand uit de sloot was gevisst langs de Opweg naar Stolwijk omdat door het slechte wegdek de fiets was weggeleden of domweg in tweeën was gebroken.

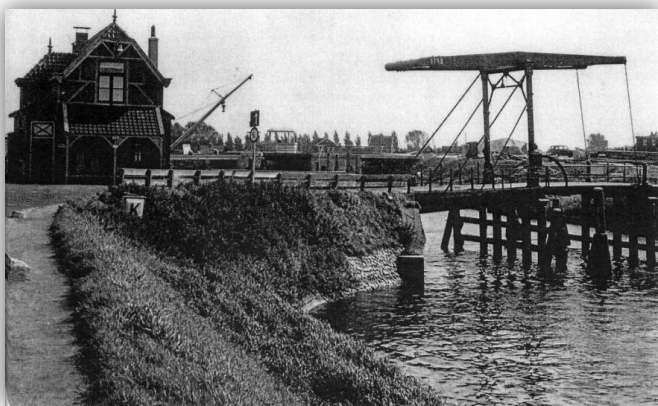
De situatie rond 1900. De brug lag toen plm. 80m ten westen van de huidige locatie.

Bouw van de nieuwe brug

Na de oorlog werd het beter. Het treintje was in 1942 door de Duitsers geconfisciseerd en is later vervangen door busdiensten. Het wegdek werd ook verbeterd en uiteindelijk in 1959 lag de N207 op het voormalige spoorwegtracé. De Haastrechtse Brug had al die jaren een cruciale rol gespeeld voor de bereikbaarheid van Gouda vanuit de Krimpenervaard. Eind jaren '30 begon echter duidelijk te worden dat de huidige verbinding niet meer voldeed. De constructie bleek het gewicht van steeds zwaarder worden auto's niet meer te kunnen dragen, de brug was te smal, auto's moesten een voor een en om en om oversteken, waarbij vaak uitsteeksels en spiegels moesten worden ingeklapt omdat men anders schade maakte. De oorlog gooide roet in het eten en de vervanging kon pas na de bevrijding een aanvang nemen. De nieuwe brug zou worden gebouwd op de plek waar ooit het spoor de IJssel kruiste. In september 1952 werd begonnen met de onderbouw door aannemer v.h. Van Dongen en van Hoven uit Dordrecht. Eerst aan de zuidkant, de Stolwijkersluise zijde. De watersnood van februari 1953 dreigde roet in het eten te gooien. De bouwput liep vol, maar de constructie hield het. De bascule werd gebouwd door N.V. Hollandia uit Krimpen aan den IJssel. In 1953 werd hij geplaatst, waarna aan de noordelijke pijler kon worden begonnen. Het werk vlotte goed en een week voor kerstmis 1953 was de brug met hekwerk en trottoir en elektrische besturing, zo goed als klaar. Het wachten was toen nog op de voltooiing van de tijdelijke opritten. Toen dat gereed was, hoefde het verkeer zich eindelijk niet meer door Stolwijkersluis heen te wurmen, maar kon men nu over de 80 meter oostelijk van de oude brug aangelegde nieuwe brug naar Gouda en van Gouda naar Utrecht en de Krimpenervaard.

De oude brug werd nog niet gesloopt, dat duurde nog enkele maanden, totdat de op- en toeritten aan de zuidkant waren voltooid. Ze moest tijdelijk nog een deel van het verkeersaanbod verwerken. Ik schreef het al: De oude brug was een tolbrug. Voor elke passage moest worden betaald. Dat waren bedragen van enkele centen voor fietsers en hondenkarren tot enkele stuivers voor een auto. De inkomsten bedroegen aanvankelijk zo rond de jaren '20 enkele duizenden guldens

per jaar, wat uiteindelijk opliep tot f50.000,- in de laatste jaren van haar bestaan. Een aardige inkomstenbron voor de Gemeente Gouda. Overigens, voetgangers en inwoners van Gouda mochten gratis oversteken. Toch, om maar eens een Bijbelse term te gebruiken, ‘murmureerden’ de inwoners van Stolwijkersluis. In dat buurtschap was niets te krijgen. Zelfs voor een doosje lucifers moest je naar de stad. Dat kostte hen , wanneer ze met de fiets gingen, 4 centen. Men voelde zich Gouwenaar en wilde, net als de stadsbewoners, gratis met de fiets over kunnen steken. In 1931 barstte de bom, nou ja “barstte”, men kwam in actie. Het jaar ging later de boeken in als ‘het jaar van de tolbestormingen,’ hoewel daar geen sprake van was. Er kwamen protestvergaderingen, men nam de fiets onder de arm en stak massaal als voetganger over, dus zonder te betalen en er was een protestmars in de stad met honderden deelnemers. Alles echter zonder resultaat, evenals na die actie die in 1901 al met dezelfde reden was gevoerd. Het duurde tot 1946 eer aan de verlangens van de actievoerders gehoor werd gegeven.

De oude brug bij Stolwijkersluis in 1950

Links het tolhuisje

De tolheffing

Op de brug bij het tolhuisje was Cees de Pater degene die de scepter zwaaid en dat al 40 jaar. Zo lang was hij al de lokale 'gemeente ontvanger.' Toen de nieuwe brug in 1954 in gebruik werd genomen stopte hij er op 71-jarige leeftijd mee. Even was er verbazing toen ik dit las, maar realiseerde me toen dat de AOW nog niet bestond en men werkte tot het niet meer ging, noodgedwongen dus. De AOW werd in 1957 pas ingevoerd. Geen vetpot, lees maar mee: Een alleenstaande ontving in 1957 F32,54 per maand en een echtpaar F54,- Na vijf jaar beseften men dat dit toch wel heel schraal was en werden de bedragen aangepast. De Pater had de ontwikkeling van het verkeer in de loop van die decennia aan hem voorbij zien trekken. Van fietsers met één groot achterwiel en een klein voorwiel, hoog tronend boven de weg, tot de bussen die zich met veel moeite over de gammele brug wroongen. Tol werd in centen en stuivers betaald en zo 'molde' De Pater emmers vol.

Rotonde Stolwijkersluis in 1957

De toekomst

Iedereen was blij met de nieuwe brug. Eindelijk een begin van de definitieve ontsluiting van de Krimpenerwaard, zo vond men. Toch was er ook een wat kritisch geluid. Niet zozeer de noodzakelijke vervanging werd ter discussie gesteld, die was onmiskenbaar, nee het belang van het project leek overdreven en aangedikt. Althans, dat vond burgemeester Lepelaars van Haastrecht en Vlist. Hij onderschreef de noodzaak van vervanging, maar betwijfelde de veronderstelde toegevoegde waarde van het project.”De brug is alleen van lokale betekenis. Meer belangstelling van de zijde van de industrie voor de Krimpenerwaard is niet te verwachten, die laten zich niet dwingen door een brug, haar auto’s rijden toch wel, al is het over een gammele brug en als die kapot is komt er wel een nieuwe.” Aldus het orakel van Haastrecht. Zal best een aardige man geweest zijn, maar als visionair was hij niet in de wieg gelegd. De kranten staken evenwel de loftrumpet. Zo werd de nieuwe rotonde bij Stolwijkersluis omschreven als een object met een “verrassend lijnenspel.” “Op de overzichtfoto kunt ge zien hoe ruim en overzichtelijk het plein is en hoe druk.” Het is

één grote jubeltoon in het artikel in de Goudse Courant.

“Stolwijkersluis heeft een plein van deze tijd. Het verkeer draait er rond en zal nooit rust kennen, integendeel, het wordt er steeds drukker.” De journalist die dit schreef zal zich misschien later wel eens achter de oren hebben gekrabbd. Destijds was dat ‘steeds drukker worden’ een teken van economische voorspoed. Van fileleed had men nog nooit gehoord. Toen de allereerste files bij Oudenrijn ontstonden in de jaren ’50, maakte men er een dagje uit van. Klapstoelen, een tafeltje en de boterhammen mee en een dag filekijken. Nederland ontdekte het bermtoeerisme.

Recreëren in de jaren ’60 langs de autoweg.

De bakker uit Bovenberg

(door Roel Botter)

De vraag die ik had betreffende de Haastrechtse brug, was, zoals viel te lezen in het vorige artikel, na even gericht zoeken snel beantwoord. Dat gold niet voor een andere vraag die ik al jaren bij me droeg.

Eerlijkheidshalve: veel moeite had ik ook niet gedaan om een antwoord te krijgen, maar als ik wel eens iets in die richting deed, kwam er geen bevredigend antwoord. Deze vraag: Waarom begint iemand drie kilometer buiten een dorp, in een boerenbuurt aan een landweg een bakkerij? Die ‘iemand’ was Piet van den Dool, geboren in 1871 als boerenzoon, die woonde op een boerderij bij de Driesprong in Bovenberg, ter hoogte van (tegenwoordig) nr. 124. Hij was mijn opa.

Bovenberg 100 (foto links)

Ik heb het hem nooit kunnen vragen, want hij overleed in mijn geboortejaar. Toch kwam onlangs het antwoord en dat

zonder te zoeken. Blijkbaar was de tijd rijp, ik kan het niet anders zien. Bij het doorbladeren van een map met documenten uit mijn archief, stuitte ik op een uitnodiging voor de viering van het 60-jarig jubileum van de bakkerij in 1942. Na van de verrassing te zijn bekomen, kon ik een glimlach niet onderdrukken. Het was me bekend uit verhalen dat hij (de bakker) een man was die nogal gevoelig was voor status. Een zekere 'kouwe drukte' was hem niet vreemd. Dat bleek al snel uit de eerste alinea van de tekst in de uitnodiging. Je veronderstelt bij het lezen dat hier een man aan het woord is die op z'n minst een groot bedrijf leidt, een huidige CEO.

Er staat: "1882 - 20 mei - 1942. Deze jaartallen herinneren mij een tijdperk van 60 jaren, waarin ik onafgebroken in dezelfde zaak ben werkzaam geweest, eerst als hulp, vervolgens als mede-bestuurder en daarna als alléén bestuurder."

Goed, "bestuurder" is hij alsnog geworden, hij werd wethouder in Bergambacht voor de A.R.P. maar dat terzijde. Hij gaat verder en in die tekst werd mij duidelijk hoe het verder is gegaan. *"Toen ik in 1882 door een samenloop van omstandigheden en tegen mijn zin in het broodbakkervak werd opgenomen, vervloog alle hoop om ergens als timmermansleerling te kunnen worden geplaatst. Zoals aan de ouderen onder ons bekend is, werd in vroeger jaren ten plattelande weinig aandacht geschonken aan het broodbakkervak, immers in oude boerderijen uit de jaren 1600-1700, treft men veelal nog een bakoven aan, waarin de boerin het brood bakte voor eigen gezin, terwijl de beroepsbakker in stad of dorp gevestigd zijnde, éénmaal per week een wittebrood mocht bezorgen voor den zondag. Zóó vond ik in mijn kinderjaren nog denzelfden toestand, waarin onze voorouders geleefd hadden. Nu was in de nabijheid van de boerderij mijner ouders reeds langen tijd een kruidenierswinkelje gevestigd, welke nog al tamelijk veel loopklanten bezat en tegelijk nog wel eens 'eigengebakken' brood afleverde aan de winkelklanten wanneer deze brood te kort kwamen."*

Op deze wijze verminderde het zelfbakken' 'der boerinnen, wat de vraag naar brood bij de winkelier deed toenemen. Totdat de winkelier en zijn vrouw genoodzaakt werden, wegens ouderdom, hun winkelbedrijf op te geven en daarmee den verkoop van 'eigengebakken' brood te staken. Het was juist in dezen tijd, dat één mijner ouderen broeders 8 jaren in een drietal bakkerijen werkzaam was geweest en op 21 jarigen leeftijd door mijn ouders bekwaam geacht werd om een broodbakkerij te beginnen achter de ouderlijke woning, wat ook geschiedde in mei 1882. De broodomzet vermeerderde intusschen van jaar op jaar, zodat in 1895 de broodbakkerij verplaatst moest worden naar een speciaal daarvoor gebouwde woning met winkel, bakkerij, schuren enz. Datzelfde pand wordt nog heden door mij bewoond, hoewel in den loop der jaren verschillende veranderingen hebben plaatsgehad, zoals de bouw van een groot heete-luchtoven met bijbehooren, kneedmachine, deegverdeelmachine, koek- en banketbakkersgereedschappen enz. Dit feest dankbaar te herdenken in den kring mijner familie op Woensdag 20 Mei a.s."

Adriaantje van den Dool legde in 1894 de eerste steen voor het nieuwe bedrijfspand met woonhuis op Bovenberg 100.

De bovenstaande tekst is letterlijk overgenomen van het

oorspronkelijke document met gebruik van de toenmalige spelling en geeft een aardige inkijk in het leven in de periode eind 19^e eeuw tot begin jaren '40. De oorsprong van de bakkerij lag dus niet op Bovenberg 100 (dat later de bakkerij huisvestte) maar bij Bovenberg 124. Broodbakken gebeurde in de buitengebieden nog hoofdzakelijk door de bewoners zelf tot rond begin 20^e eeuw. Piet van den Dool werd geboren in 1871 en overleed in 1947. Naast het vak dat hij beoefende was hij ook nog wethouder in Bergambacht en vader van een gezin van veertien! kinderen. De bakkerij heette eerst De Lindenhof en later, toen in de jaren '20 de elektrificatie kwam: Elektrische Koekfabriek De Lindenhof. In de jaren '90 van de vorige eeuw, toen de bakkerij was verplaatst naar de locatie aan het begin van de Franse Kade, is het bedrijf na enige jaren ter ziele gegaan.

Brood bezorgen met de 'hittekar.' Op de bok Dirk van den Dool

Bergambachtse kinderen in de Adriaanstichting en in Het Dorp

**Na de vondst van een envelop op Marktplaats (van C. Kok Czn uit Bergambacht, gericht aan de Adriaanstichting in Hillegersberg) begon een onderzoek naar de achtergrond van deze envelop. Wie was C. Kok en wat was die Adriaanstichting?
Door: Leo de Kluijver**

Al snel bleek dat de C voor Cornelis stond. En nog wat meer zoekwerk in het Bevolkingsregister bevestigde dat er in 1930 twee kinderen uit het gezin van Cornelis Kok en Lijntje Visser naar Hillegersberg vertrokken.

Cornelis was een zoon van Cornelis Kok en Elizabeth Muijs, die in Bergambacht op een boerderijtje woonden, waar nu de westelijke bushalte is, op de kruising van Dijklaan, Parallelweg en Burgemeester Uilkenstraat.

Zelf woonde Cornelis Kok met zijn gezin aan de Dijklaan in een huis dat in de jaren '60 van de twintigste eeuw werd vervangen voor het huidige Dijklaan 188.

Het gezin telde maar liefst vier kinderen die gehandicapt waren. Twee van deze kinderen woonden enige tijd in de Adriaanstichting te Hillegersberg, waar gehandicapte kinderen konden revalideren of begeleiding ontvingen om een enigszins zelfstandig leven te kunnen opbouwen.

In het midden zien we Bets Kok, één van de twee kinderen die enige tijd in de Adriaanstichting heeft gewoond; haar broer Pieter ging er tegelijkertijd heen.

Helaas overleden drie van de vier kinderen in hun tienerjaren: Bets, Pieter en Teunis. De vierde, Riek, leed aan MS. Zij kreeg in 1963 als een van de eersten een huisje in Het Dorp, bekend van de tv-actie 'Open het Dorp!', gepresenteerd door Mies Bouwman.

Het hele verhaal is te lang om in dit blad te worden geplaatst; daarom is het te downloaden via de website. Want het is te ontroerend om vergeten te worden! U vindt het op:

www.historischeverenigingbergambacht.nl/artikel

Lijntje Kok-Visser met achter haar op het dressoir een foto van haar man Cornelis Kok.

Uit het archief

Het hek dat ooit aan het begin van de oprijlaan naar slot 's Heeraartsberg stond, staat nu bij het Kasteel Hardenbroek bij Cothen en is in Bergambacht vervangen door een replica

(foto Roel Botter)

Buurtvereniging „BERGSTOEP” te BERGAMBACHT

Entree fl. 1,75
Zitpl. fl. 0,25

Leden
in bezit van insigne
TOEGANG VRIJ

presenteert U op
ZATERDAG 13 JUNI - 'sAVONDS 8 UUR

NON-STOP VARIETE SHOWPROGRAMMA

met medewerking van bekende RADIO- en T.V.-STERREN

ROB DE NIJS en THE LORDS

voor het eerst
in Bergstoep e.o.

ZANGERES ZONDER NAAM

bekend van radio Veronica en vele grammofoonplaten, zingt al haar bekende levensliedjes

DE TWEE TOBO'S

komisch duo

DE FRONTALINI'S

accordeon-show

BOUK MARTENS

de gezellige conferencier

Het belooft weer een daverende show-avond te worden....!

Productie en samenstelling: René Frijters-Variété, Tilburg
Geluidsinstallatie: Radio Kool, Stolwijk - A. Frederikze

Nostalgie uit 1963. Veel (vaak nog jonge) artiesten traden op in de speeltuin. Anneke Grönloh, Andre van Duin, Ria Valk, Willeke Alberti, Corrie Brokken (die kwaad van het podium liep, omdat het publiek 'Milord' meebrulde) Het waren mooie tijden.

J Je kunt je nauwelijks voorstellen dat op dit stukje groen van de voormalige speeltuin, de artiesten optraden in de jaren '60. Binnenkort zijn de gebouwen (links) ook verdwenen.

(foto Roel Botter)

11 en 12 mei Molen- en Gemalendag

Molen de Bachtenaar
(foto Roel Botter)

Op 11 en 12 mei zijn weer de Nationale Molen- en Gemalendagen. Deelnemende molens en gemalen kunnen dan bezocht worden. Ook de molen in de meest noordoostelijke hoek van de Bergambachtse polder, molen 'De Bachtenaar' kan dan worden bezocht voor een rondleiding. Adres: West-Vlisterdijk 64 a. Dit wat 'vergeten' monument, een parel in de polder, verdient veel meer belangstelling. Op weinig plaatsen is het verschil in waterpeil tussen polder en boezem zo goed zichtbaar als vanaf de brug in de West-Vlisterdijk. (zie verder op onze website)/ Nieuws.

